

הצעה לדברי פרידה לעובר / תינוק רך שנפטר

הורים יקרים,

ציפיתם לחבוק חיים חדשים, אך במקום זאת אתם ניצבים בפני חוויה קשה של מות תינוקכם. לעולם לא ניתן להתכונן לחוויה כזו מראש, ואתם בוודאי המומים. לא משנה כיצד נפטר תינוקכם - אתם בוודאי חשים תחושות של אובדן, אבל, עצב ואולי אף מרירות על חוסר הצדק שנגרם לכם.

בהלכה היהודית אין מנהגים מיוחדים לפטירת עובר או תינוק רך (להרחבה על הפן ההלכתי, ניתן לקרוא בספר "כחלום יעוף" של הרב אברהם סתיו). יחד עם זאת, הורים רבים משתוקקים להתפלל או לומר לעובר מילות פרידה.

ליקטנו עבורכם מספר קטעים מתפילות יהודיות, המתאימים למצב הייחודי בו אתם שרויים; הן מתוך תפילות בנות אלפי שנים, והן קטעי תפילות ישראליות בנות זמננו.

בשורות טובות,
צוות עתים

מן המקורות

לעובר בן:

אל מלא רחמים, שוכן בפרומים,
המצא מנוחה נכונה, על כנפי השכינה,
במעלות קדושים וטהורים, כזוהר
הרקיע מזהירים, את נשמת פלוני בן
פלוני שהלך לעולמו, בעבור שנדבו
צדקה בעד הזכרת נשמתו, בגן עדן
תהא מנוחתו
לכן בעל הרחמים יסתירהו בסתר
כנפיו לעולמים, ויצרר בצרור החיים את
נשמתו. ה' הוא נחלתו, וינחם בשלום על
משכבו, ונאמר אמן.

לעוברית בת:

אל מלא רחמים, שוכן בפרומים,
המצא מנוחה נכונה, על כנפי השכינה,
במעלות קדושים וטהורים, כזוהר
הרקיע מזהירים, את נשמת פלונית בת
פלוני שהלכה לעולמה, בעבור שנדבו
צדקה בעד הזכרת נשמתה, בגן עדן
תהא מנוחתה
לכן בעל הרחמים יסתירה בסתר כנפיו
לעולמים, ויצרר בצרור החיים את
נשמתה. ה' הוא נחלתה, ותנחם בשלום
על משכבה, ונאמר אמן.

מתוך תפילת שחרית

אֱלֹהֵי	כָּל זְמַן שֶׁהַנֶּשְׁמָה בְּקֶרְבִּי
נִשְׁמָה שְׁנַתַּת בִּי	מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ
טְהוֹרָה הִיא	ה' אֱ-לֹהֵי
אֶתָּה בְּרַאתָה	וְאֵ-לֹהֵי אֲבוֹתַי
אֶתָּה יִצְרַתָּה	רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים
אֶתָּה נִפְחַתָּה בִּי	אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת
וְאֶתָּה מִשְׁפָּרָה בְּקֶרְבִּי	בְּרוּךְ אַתָּה ה'
וְאֶתָּה עֲתִיד לְטַלְּהָ מִפָּנַי	הַמַּחְזִיר נְשָׁמוֹת
וְלַהַחְזִירָהּ בִּי לְעֲתִיד לְבוֹא	לְפָגְרִים מְתִים

מתוך ספר קהלת פרק ו':

ג אם יוליד איש מאה ושנים רבות יחיה ורב שיהיו ימי שניו, ונפשו לא תשבע מן הטובה, וגם קבורה, לא היתה לו אמרתי, טוב מסנו הנפל. ד כי בהבל בא, ובחשך ילך; ובחשך, שמו יכסה. ה גם שמש לא ראה, ולא ידע; נחת לזה, מזה. ו ואלו חיה, אלף שנים פעמים, וטובה, לא ראה הלא אל מקום אחד, הכל הולך.

מתוך ספר ירמיהו פרק ל"א:

יד כה אומר ה', קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל, מבכה על בניה; מאנה להנחם על-בניה, כי איננו. טו כה אומר ה', מנעי קולך מבכי, ועיניך, מדמעה: כי יש שכר לפעלתך נאם ה', ושבו מארץ אויב. טז ויש תקוה לאחרייתך, נאם ה'; ושבו בנים, לגבולם.

מתוך ספר שמואל ב' פרק י"ב:

ויקם דוד מהאֶרֶץ וירחץ ויסֶף, ויחלף שמלתו, ויבא בית ה', וישתחו; ויבא, אֶל ביתו, וישאל, וישמו לו לֶחֶם ויאכל. **כא** ויאמרו עבדיו אליו, מה הדבר הזה אשר עשיתָ; בְּעִבּוֹר הַיָּלֶד חִי, צִמַּת וּתְבִיבָה, וְכֹאֲשֶׁר מֵת הַיָּלֶד, קִמַּת וּתֹאכַל לֶחֶם. **כב** ויאמר בְּעוֹד הַיָּלֶד חִי, צִמַּתִּי וְאֶבְכֶּה: כִּי אִמְרַתִּי מִי יוֹדֵעַ, וְחַנּוּנֵי יְהוָה וְחֵי הַיָּלֶד. **כג** וְעַתָּה מֵת, לָמָּה זֶה אֲנִי צֵם הַאוֹכֵל לְהַשִּׁיבוּ, עוֹד: אֲנִי הֲלֹף אֵלָיו, וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֵלָי. **כד** וינחם דוד, אֶת בֵּת שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ, וַיְבִיא אֵלָיָהּ, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה; וַתֵּלֶד בּוֹ, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה, וַיהוָה, אָהָבוּ. **כה** וַיִּשְׁלַח, בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, יְדִידָהּ בְּעִבּוֹר ה'.

מתוך ספר ישעיהו פרק נ"ה:

כִּי בַשְׁמֹחָה תִצְאָה, וּבְשִׁלּוֹם תִּבְּלֹן; הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת, יִפְצְחוּ לְפִנְיֶיכֶם רִנָּה, וְכָל עֵצֵי הַשָּׁדָה, וּמְחֹאוּ כָף תַּחַת הַנֶּעְצָוץ יַעֲלֶה בְרוּשׁ, וְתַחַת הַסִּרְפָד יַעֲלֶה הַדָּס; וְהָיָה לַיהוָה לְשֵׁם, לְאוֹת עוֹלָם לֹא יִכָּרֵת.

תפילה לומר על ילד קטן שמת, מתוך ספר 'חיים הנצחיים' פרק ו':

"רחמנא דריחם על אבהתנא צדיקיא הוא ירחם על נשמתא דעולמא דדין וייעול יתיה בנינתא דעדן להשתעשע בהדי צדיקא ויהי כפרה על אבוהי ועל אמהי כקרוב דמתקבל ברעוא קדם מרא עלמא. וימחול חובנא ויתן לנו בנין דכרין דיחיון ויהון עסקין באורייתא. ויעדי מנן ומכל עמיה בית ישראל צרה ויגון ואנחה ונאמר אמון."

תרגום: המרחם שריחם על אבותינו הצדיקים הוא ירחם על נשמת הילד הזה ויכניס אותו בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים ויהיה כפרה על אביו ועל אמו כקרוב שמתקבל ברצון לפני אדון העולם. וימחול חובותינו וייתן לנו בנין זכרים שיחיו ויהיו עוסקים בתורה. ויסיר ממנו ומכל עמו בית ישראל צרה ויגון ואנחה ונאמר אמון.

תפילת האם על קבר ילדה - מאת פאני נוידא, 1855

ה' מה עצום וְרַב כֹּחַךְ, מֵה נוֹרָא מִשְׁפֹּטְךָ. זְרַעַךָ תּוֹשִׁיט, וְלֹהֵט הַחַסְפָּה יִכְבֶּה. לְדַבְרְךָ יִרְעֵדוּ סְפֵי אֶרֶץ. לְמִשָּׁב רֹחַךְ הַעֲנֵק בְּאַרְזִים יִקְרֹס תַּחְתָּיו, הַשָּׂדֶה הַפּוֹרִיק שְׂזֵה עֲתָה עֲלֶה וּפְרַח יִהְיֶה לְצִיָּה חֲרָבָה וְשׁוֹמְמָה. נִתְּתָ לְאָדָם שְׁפַע נְעוּרִים, נְטַעְתָּ בּוֹ תַקְוֹת חוֹבָקוֹת לְחַיִּי אֲשֶׁר: וְעַתָּה - אֶת מֵר הַמָּוֶת אֲתָה שׁוֹלַח, וְרָאָה, פֶּרַח הָאָדָם נָבֵל, יְבִשׁ וְהָיָה לְעֶפֶר וְאַפְרָ!

מִתַּחַת לְתַלְוִלֵיֹת זֹה נָח פֶּרַח אֲהַבְתִּי, בְּשָׂר מִבְּשָׂרִי, מִשׁוֹשׁ נִפְשִׁי, יְלִדִי. לְשׁוֹא אֲנֹסָה לְעַצֵּר בְּעַד כְּאֲבִי, דְּמַעוֹתַי זֹלְגוֹת.

אֲלֵהִי, שְׁבַרְאֲתָ וַיְצַרְתָּ אֶת לֵב הָאָדָם וּנְפִשׁוֹ, אֲתָה יוֹדֵעַ מֵה יִקָּר יֶלֶד לְאִמּוֹ, אֲתָה יוֹדֵעַ אֶת הַנִּימִים וְהַעֲבָתוֹת שֶׁבֵּהֶם אוֹסֵר לֵב אִם אֶת יְלִדָהּ וְבָהֶם חוֹבֵק אוֹתוֹ. וּבְשַׁעָה שְׁהַמָּוֶת מְנִיחַ אֶת יְדוֹ הַקָּרָה עַל הַיָּלֶד וְקוֹרֵעַ אוֹתוֹ מֵעַלְיָהּ, גַּם אֶת לִבָּהּ הוּא קוֹרֵעַ וּמוֹתִיר אוֹתוֹ שׁוֹתֵת דָּם.

אָנָּה אֵלִי, אֵל יְהוָה בְּלִבְךָ עָלִי, עַל כָּאֲבִי. רַחֵם עָלַי בְּיִסּוּרִי, צוּק לְלִבִּי אֶת נַחֲמָתְךָ הַאֲלֵהִיתִי, וְתֵן לִי כֹחַ לְשִׂאת אֶת הָאֲבָדֵן וְלִמְחֹל. אֲתָה נִתְּתָה, וְאֲתָה לְקַחְתָּ, יְהִי שְׁמִי מְבָרָךְ.

כָּל מַעֲשֵׂיךָ טוֹבִים וְרַצְיָיִם; אֵיכָה יוֹכַל הָאָדָם, בְּבִינְתּוֹ הַדְּלָה, לְחַקֵּר אֶת דְּרָכֶיךָ הַנִּסְתָּרוֹת! מִמְּשָׁלוֹת יִלְךָ תַּתּוֹמֹת בְּפָנֶיךָ, אֶךְ כָּל שְׁתַּגְּזֵר עָלֵינוּ, לְמַרְפָּא הוּא וְלִישׁוּעָה לָנוּ. אֲתָה אָבִינוּ וְאֲנַחְנוּ בְּנֵיךָ, אֲתָה מְלַכְנוּ וְאֲנַחְנוּ עַמְּךָ, אֲתָה רוֹעֵנוּ וְאֲנַחְנוּ עֲדָרְךָ. הַתּוֹכֵל לְגַזֵּר עָלֵינוּ בְּלִתִּי אִם מַרְפָּא?

בְּאֲהַבְתִּי וּבְנִאֲמַנּוֹתֵי אֵלָיךָ, אֲמַצָּא לִי נַחֲמָה וְצָרִי. תֵּן שְׁהַמְלִים הַמְרוֹמְמוֹת וְהַמְעֻדָּנוֹת שֶׁל תּוֹרְתְךָ הַקְּדוּשָׁה יְהִי לְחֵם חֲקִי. חֲזַקְנִי בְּאֲמוּנָה שְׂאֵת יְלִדִי הַזֶּה אֲסַפֵּת אֶל מִשְׁפַּחְתְּךָ בְּאֲהָבָה וּבְחֶבְדָּה, כְּדִי לְהַרְחִיק אֶת נַשְׁמָתוֹ הַטְּהוֹרָה מִכָּל חַטָּא וּמִכָּל עוֹוֹן, לְשֹׁמֵר עָלָיו מִמְּכַאֲוֵי אֶרֶץ וְיִסּוּרִים.

אָבִינוּ שְׁבַשְׂמִים, הַטּוֹב וְהַמְּסִיב, תֵּן שִׁילְדִי, כְּמִלְאָךְ צָחוֹר, וְשִׁפִּיל מִבְּטֹן אֵלִי, שְׂדָמוֹת הַזֶּכֶה לְעוֹלָם לֹא תִמוּשׁ מִלְּפָנַי. בְּשַׁעָה שְׂאֲנִי עוֹמְדָת לְחַטָּא לְפָנֶיךָ, תֵּן לְקוּלוֹ לְהַזְהִיר אוֹתִי מִפְּנֵי הַסִּכָּנָה, שְׁעִינוּ תִאִיר אֵלַי בְּשַׁעַת מְצוּהָ, וּבְשַׁעָה שְׂאֲתַבְּקֵשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מְעָלָה, תֵּן שִׁיקְבֵּל הוּא אֶת פָּנַי, אָמֵן.

מקורות בני זמננו

הפרפר הכתום / זלדה

כאשר הפרפר הכתום מפלס דרכו
בנהר של צבעים וריחות
אל פרח בן דמותו ודבק בו
כמו היה פרח זה
כוכב האני הסודי שלו
מתעוררת תקווה סואנת וחסרת פשר
בכל הלבבות.

וכאשר נוטש אותו מרחף יפה
את עלי הכותרת שעיפו
ונעלם בחלל
מקיץ בתבל נרגע הגלמוד,
נעלמת נשמה באין-סוף

שירים נוספים:

מה שהלך לי לאיבוד / רוני קינן
גם הים נסוג / יונה וולך
נחמה / רחל שפירא
כשהלב בוכה / יוסי גיספן
העלה / ענבל פרלמוטר

היום הרת עולם / אביה וולפיש

היום הרת עולם וכליונו
יום תחלת מעשיך
ושבך, הנפצם אל האין אונים
ביום הזכרון הזה
אין לי זכר
ולא זכרון
שכוח אֶזְכְּרָךְ עוד
ילדת שעשועים שלי
על פן המולך מעי
והקה השופר
הקה הקאב
והקה הבכי הראשון.
המית הכל נשמעה היום
בתרועת שברי הזכרון